

خبر نامه الکترونیکی انجمن مرتعداری ایران

مدیر مسئول: دکتر مهدی بصیری

ویراستار: مهندس فاطمه مهدوی

نشانی دبیرخانه:

کرج- خیابان دانشکده- پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران- ساختمان

مدیریت- طبقه سوم www.iransrm.ir

صندوق پستی: ۴۳۱۴-۳۱۵۸۵- تلفن/ نمابر: ۰۲۶۳۲۲۳۶۳۳۵

شماره ۱۷ - آذرماه ۹۵

انجمن علمی مرتعداری ایران ۱۶ آذر روز دانشجو را به کلیه دانشجویان و دانش پژوهان کشور تبریک می گوید.

بیانیه انجمن مرتعداری به مناسبت ۱۶ آذر

انجمن علمی مرتعداری ایران با افتخار روز دانشجو را گرمی میدارد و به شهدای گرانقدر این روز ادای احترام می نماید. دانشجویان به لحاظ موقعیت اجتماعی نقش موثر و خطیری در اصلاح امور مملکت و آگاه نمودن جامعه داشته و با صداقت و استقلال می توانند مشکلات را به مسئولین منتقل نمایند. امید است دانشجویان عزیز در آینده نیز با حساسیت، مسائل مربوط به رشته تحصیلی خود را دنبال کنند و با انتقادات مفید و ایجاد ارتباط سازنده با دست اندرکاران، نقشی موثر در پیشرفت و اعتلا علمی کشور ایفا نمایند.

نخستین جلسه هیات مدیره جدید انجمن

اولین جلسه هیئت مدیره انجمن مورخ ۱۳/۹/۱۳۹۵ در محل دانشکده منابع طبیعی کرج برگزار شد. حاضرین جلسه: سید اکبر جوادی - مهدی زهدی - حسین ارزانی - فاطمه مهدوی - مهرداد مسیبی - مهدی بصیری - علیرضا افتخاری مصوبات جلسه: مهندس زهدی: تنوع دادن به موضوعات جلسه برای جذب بیشتر اعضا و دخیل کردن بهره برداران در فعالیت ها. دکتر بصیری: مشکل کم اهمیت در نظر گرفتن مراتع در نظر مردم و دولتمردان است.

ضمن تبریک اعیاد قربان و غدیر خم و ولادت امام هادی (ع)

در این شماره می خوانیم:

- ۲ بیانیه انجمن مرتعداری به مناسبت ۱۶ آذر..... ۲
- ۲ نخستین جلسه هیات مدیره جدید انجمن..... ۲
- ۳ در آستانه تصویب بودجه سال ۱۳۹۶..... ۳
- ۴ در گذشت مهندس هادی حسینی عراقی..... ۴
- تفاهم نامه بانک توسعه تعاون و اتحادیه
- ۵ تعاونیهای منابع طبیعی..... ۵
- ۵ روز جهانی خاک..... ۵
- ۶ مقابله با بیابان زایی با بارور کردن خاک..... ۶
- ۸ اتمام خاک پیش از اتمام منابع نفتی..... ۸
- ۹ ۱۵ آذر ماه روز جهانی خاک..... ۹
- تبدیل خاک قهوه ای به آجر، توبره کردن
- ۹ سرمایه کشور است..... ۹
- ۱۰ تاریخچه اجرای طرح های مرتعداری..... ۱۰
- دفاع کم سابقه ی مسئولان سازمان جنگلها از
- ۱۱ حق جنگلبانان ایران..... ۱۱
- سازمان جنگل ها ابزار لازم برای مدیریت ۸۳
- ۱۱ درصد مساحت کشور را ندارد. ۱۱
- توجه همایش اسلام و حقوق بشردوستانه به
- ۱۲ منابع طبیعی..... ۱۲
- ۱۳ معرفی کتاب..... ۱۳

در آستانه تصویب بودجه سال ۱۳۹۶

متن نامه انجمن علمی مرتعداری ایران به ریاست

محترم مجلس شورای اسلامی

همانطور که استحضار دارند، حفظ پوشش گیاهی مراتع نقش به سزایی در حفاظت خاک، جلوگیری از بروز ریزگرد، تعدیل جریانهای سیلابی و هدررفت آب و جذب و نفوذ آن در محل ریزش دارد و از آنجا که همیشه؛ پیشگیری آسانتر از درمان است، با هزینه هایی به مراتب کمتر می توان پوشش گیاهی مطلوب مراتع را حفظ، احیاء و اصلاح نمود.

بدیهی است هر گونه سرمایه گذاری بدون بررسی عوامل اصلی تخریب عرصه های تولید، تنها اقدامی در جهت هدررفت ثروت ملی و سرمایه های طبیعی می باشد؛ در صورت هزینه کرد علمی، اصولی و منطقی اعتبارات در جهت حفظ و احیاء و توسعه صحیح منابع طبیعی و بخصوص مراتع کشور، ضمن جلوگیری از این بلایای طبیعی سبب تولید آب مناسب و حفظ خاک و جلوگیری از عوامل مخرب خواهیم بود. بر بنیاد تحقیقات جهانی، چنانچه پوشش گیاهی از ۲۰ درصد به ۸۰ درصد افزایش یابد میزان هدر رفت خاک و هرز آب به حداقل میزان آن (کمتر از ۵ درصد) خواهد رسید.

همانطور که مستحضرید، اشتغال ۹۱۶ هزار خانوار دامدار که عمدتاً از اقشار محروم و زحمت کش جامعه می باشند مستقیم به مراتع کشور وابسته است. بنابر اعلام سازمان خوار و بار کشاورزی جهانی (FAO)، میزان فرسایش خاک در ایران تا سال ۱۳۵۸ سالانه حدود یک میلیارد تن بوده که امروزه از مرز چهار میلیارد تن در سال فراتر رفته است، بر اساس این برآورد سالیانه در حدود ۴۰۰ هزار هکتار از زمین های زراعی فرسایش یافته و غیر قابل کشت می شوند. این در حالی است که برای تشکیل خاک حداقل ۸۰۰ سال وقت لازم است.

مهندس مهدوی : برای جلب مشارکت بیشتر اعضا میتوانیم تخفیف هایی در خصوص چاپ مقاله در نظر بگیریم. بهتر است وارد مسائل روز منابع طبیعی که تا به حال سکوت کرده ایم شویم.

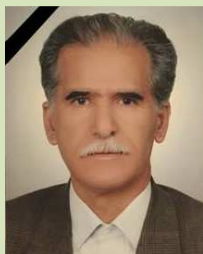
مهندس زهدی : در خصوص جلسات هیئت مدیره از الان برنامه ریزی کنیم که افراد بتوانند شرکت کنند و در صورت عدم حضور در چند جلسه افراد را حذف کنیم.

کتر ارزانی : همه افرادی که در انجمن مسئولیت پذیرفتند حداقل یک نصفه روز در هفته برای انجمن وقت بگذارند. فردی که خزانه دار میشود تلاش کند که بودجه انجمن را افزایش دهد. فردی مسئول نشست های دانشجویی شود تا ما بتوانیم از درخواست ها و نظرات همه دانشجویهای کشور بهره ببریم. باید تلاش کنیم اعضای انجمن را افزایش دهیم.

تعیین سمت ها و تصمیمات نهایی برای این دوره هیئت مدیره :

- دکتر ارزانی : رئیس انجمن
- مهندس معین الدین : نایب رئیس انجمن و فعالیت در خصوص اعضای حقوقی و انجمن های صنفی
- دکتر جوادی: خزانه دار و مسئول کمیته علمی
- دکتر افتخاری : برگزاری همایش هفتم انجمن و مدیریت سایت انجمن
- مهندس امیری : کمک به فعالیت های خزانه داری و تامین بودجه
- دکتر عابدی : کمیته دانشجویی
- دکتر ابراهیمی : امور بین الملل و شعبات انجمن
- مهندس زهدی فعالیت های فرهنگی
- مهندس مسیبی : مدیریت گروه تلگرام انجمن
- مهندس مهدوی : مسئول روابط عمومی انجمن
- جلسات هیئت مدیره اولین یکشنبه هر ماه ساعت ۹ صبح

درگذشت مهندس هادی حسینی عراقی

از آبشار پرسیدم کیستی؟
گفت اشک کوه، گفتم از
چه می نالی؟
گفت از جدایی دوست!

مهندس هادی حسینی عراقی سوم خرداد سال ۱۳۲۲ در شهر اراک دیده به جهان گشود، سال ۱۳۴۰ از دبیرستان علوم طبیعی اراک فارغ التحصیل شد؛ و مدرک کارشناسی خود را در رشته مهندسی کشاورزی از دانشگاه تهران اخذ نمود. او مدرک کارشناسی ارشد خود را در سال ۱۳۵۵ از دانشگاه ایالتی آریزونا دریافت نمود. و در سال ۱۳۷۰ موفق به دریافت گواهینامه تکمیلی فرصت مطالعاتی (معادل با دکتری) از دپارتمان تحقیقات علمی و صنعتی نیوزلند در رشته کاربرد سنجش از دور و سیستم های اطلاعات جغرافیایی شد. وی در سال ۱۳۴۸ نخستین همکاری خود را در قالب تهیه طرحهای مرتعداری با بخش مرتع آغاز نمود. ایشان تا سال ۱۳۶۵ در سمت های مختلف کارشناس، کارشناس مسئول اکولوژی مرتع و معاون دفتر فنی مرتع خدمت نموده و پس از آن به مدت سه سال به عضویت شورای عالی جنگل و مرتع درآمد. از سال ۱۳۶۹ به وزارت جهاد کشاورزی منتقل و در بخشهای زراعت، نظارت و ارزشیابی و مطالعات توسعه کشاورزی فعالیت نمود. در سال ۱۳۸۰ و پس از بازنشستگی شرکت تعاونی- فنی مهندسی و مشاوره در توسعه پایدار ایران را راه اندازی و همواره بعنوان عضو اصلی هیات مدیره آن حضور فعال داشت.

با توجه به قرار گرفتن ایران در کمربند خشک و نیمه خشک جهان؛ دیری نخواهد پایید که در نقاط کم آب کشور، و با ادامه روند کنونی بسیاری از روستاها خالی از سکنه شده و سیل جمعیت جویای کار در حاشیه شهرهای بزرگ بخصوص پایتخت بر بار مشکلات خواهد افزود. هم اینک باید جلوی ضررهای بیشتر را گرفت. تخصیص اعتبارات کلان و اقدامات ضربتی، نوش دارو بعد از مرگ سهراب خواهد بود.

انجمن علمی مرتعداری کشور معتقد است قبل از آنکه کشور مجبور به پرداخت هزینه های گزاف برای رفع اثرات مخرب فرسایش بادی و ریزگردها و بحران تولید آب شود، باید در جهت پایداری پوشش گیاهی مرتعی و افزایش درصد تاج پوشش مرتع و در نتیجه جلوگیری از ریزگردها اقدام عاجل بعمل آورده و اعتبارات مورد نیاز برای جلوگیری از عوامل مخرب در اختیار واحدهای مسئول قرارگیرد. در دو برنامه اخیر توسعه کشور، متأسفانه اعتبارات بخش مرتع، نه تنها رشد نداشته بلکه به شدت کاهش یافته و ادامه روند کنونی باعث خواهد شد بخش های بسیار وسیعی از مراتع کشور به بیابان و کانون های ریزگرد تبدیل شود.

همانگونه که حضرتعالی نیز دغدغه حفظ آب و خاک کشور را دارید، خواهشمند است دستور فرمایند در زمان تصویب بودجه سال ۱۳۹۶ کشور، سهمی متناسب با اولویت مراتع اختصاص یابد. همچنین دولت موظف گردد که توانمندسازی مرتعداران از طریق استفاده چند منظوره از مراتع، ارتقا در رفاه مرتعداران و کاهش هزینه مرتع داری در ایران را که از پیشرفتهای مرتعداری صحیح هستند در سند کار قرار دهد و در قانون برنامه ششم نیز به آن اشاره گردد.

حسین ارزانی

رئیس انجمن مرتعداری ایران

عضویت :

- مسئول زیرگروه مطالعات تهیه نقشه بیابان زایی و پوشش گیاهی در طرح آمایش ملی بیابان(مرکز تحقیقات بین المللی بیابان، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران).

- همکاری در تاسیس گروه آموزشی و پژوهشی توسعه پایدار روستایی نوین با سابقه بیش از چهل سال تجربه در مراکز آموزش عالی کشور از جمله دانشکده منابع طبیعی دانشگاه تهران.

- مشاور دفتر کشاورزی پایدار و حفاظت محیط زیست با حفظ سمت سازمانی (به حکم وزیر وقت جهادکشاورزی: عیسی کلانتری).

نشریات و مقالات:

- بیش از ۵۰ عنوان مقاله، نشریه و کتاب در خصوص جنگل، مرتع و توسعه پایدار روستایی و کشاورزی.

- ترجمه کتاب روش اندازه گیری و ارزیابی البرتا - تدوین دستورالعمل های تهیه طرح مرتعداری و ممیزی مرتع

هادی حسینی عراقی سرانجام در روز یکشنبه ۱۴ آذرماه ۱۳۹۵ در ایالت *klahoma* آمریکا چشم از جهان فرو بست.

روحش قرین رحمت و راهش پر رهرو

تفاهم نامه بانک توسعه تعاون و اتحادیه

تعاونیهای منابع طبیعی

اوایل آذرماه، در محل روستای رباط قره بیل جلسه مشترکی با حضور اداره کل منابع طبیعی خراسان شمالی و اداره منابع طبیعی شهرستان گرمه و اتحادیه تعاونیهای منابع طبیعی خراسان شمالی و بانک توسعه

تعاون استان(حامی مرتعداران طی تفاهم نامه با

اتحادیه) با اهداف زیر برگزار شد.

۱- تشکیل شرکت تعاونی مرتعداران

۲- اقتصادی کردن طرح مرتعداری(۲۵ هکتار طرح علوفه کاری)

۳- همکاری اتحادیه در خصوص طرحهای اقتصادی

دیگر در قالب الحاق به طرح مرتعداری

۴- ایجاد اشتغال در قالب مشاغل خانگی با حمایت بانک و ...

در ادامه همین جلسه انتخابات هیات مدیره شرکت

تعاونی بهره برداران ذیحق روستای رباط قره بیل

برگزار گردید و در نهایت جناب آقای عبدالرضا

ولیزاده به عنوان مدیر عامل انتخاب گردیدند.

"اتحادیه سراسری تعاونیهای منابع طبیعی و آبخیزداری کشور"

روز جهانی خاک

خاک، گنجینه اسرارآمیز زمین

کنوانسیون مقابله با بیابانزایی: زمین امانت آیندگان است. کنوانسیون مقابله با بیابانزایی سازمان ملل متحد (UNCCD)، سال (۲۰۱۴) روز جهانی بیابانزدایی را با عنوان «سازگاری مبتنی بر اکوسیستم» نامگذاری کرده است.

به گزارش سرویس «محیط زیست» خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، ۱۷ ژوئن برابر با ۲۷ اردیبهشت ماه از سوی سازمان ملل متحد با عنوان روز جهانی بیابانزدایی نامگذاری شده است. برای رویداد امسال نیز این شعار انتخاب شده که «زمین

اهداف اصلی که روز جهانی بیابانزدایی دنبال می‌کند شامل موارد ذیل می‌شود:

-افزایش توجه به زمین و خاک با سازگاری در برابر تغییرات جوی

-افزایش حمایت‌ها برای توسعه پایدار زمین

-درخواست برای گنجاندن زمین و خاک و اهمیت آن در تامین امنیت غذایی در سیاست‌های مرتبط با سازگاری در برابر تغییرات جوی

در این گزارش به نقل از روزنامه بیزینس میرر، افشای رازهای نهفته در دل گنجینه عظیم زمین، ارزش این دنیای اسرارآمیز را برای حفظ حیات و معیشت تمام ساکنان آن بیش از پیش نمایان می‌سازد.

مقابله با بیابان‌زایی با بارور کردن خاک

در تاریخ ۱۳ ژوئیه بیش از یک میلیارد نفر فینال مسابقات جام جهانی فوتبال ۲۰۱۴ میلادی برزیل را به طور زنده مشاهده خواهند کرد که این رویداد به پربیننده‌ترین برنامه تلویزیونی تاریخ تبدیل خواهد شد. این مسئله نشان می‌دهد که جهان چگونه از راه تلویزیون و اینترنت مردم را به هم متصل کرده است. این آمار تنها با لبخند سرد سایر مخلوقات روبرو می‌شود چون آنها با وجود آنکه به اینترنت، تلویزیون و شبکه‌های اجتماعی دسترسی ندارند تا آنها را به روز رسانی کنند اما بیشتر از ما انسان‌ها با هم در ارتباط هستند. گیاهان و جانوران ۴۰۰ میلیون سال پیش از اینکه «مارک

به آینده تعلق دارد، بگذارید طبیعت کار خودش را بکند.

«مونیک باربوت»، دبیر اجرایی UNCCD با اعلام عنوان تعیین شده برای روز جهانی بیابانزدایی تاکید کرد: زمین برای تمام موجودات زنده آن، حیاتی و منبع معیشت بیش از دو میلیارد نفر از مردم جهان است. اما متأسفانه سالانه شاهد هستیم که بیش از ۱۲ میلیون هکتار از زمین‌های حاصلخیز به دلیل بیابان‌زایی و خشکسالی تبدیل به زمین‌های بایر می‌شوند.

«باربوت» خواستار توجه بیشتر به ارتباط میان نابودی اکوسیستم‌ها و ناپایداری‌های سیاسی و درگیری‌ها شده و گفت: یا باید تصمیمات مورد نیاز برای بهبود برگشت‌پذیری بیابان‌ها را اجرایی کرده و جوامع وابسته به زمین‌ها را برای سازگاری آماده کنیم یا اینکه آماده عواقب سیاسی ناشی از تبدیلی خود در این زمینه باشیم. حالا انتخاب به خودمان بستگی دارد و سال ۲۰۱۴ میلادی سالی است که از همه کشورها می‌خواهیم که هر یک به نوعی نقش خود را در این زمینه ایفا کنند.

روز جهانی بیابان‌زدایی، مزایای بکارگیری سیاست‌های مدیریت پایدار زمین و فعالیت‌های ما در پاسخ به تغییرات جوی را نمایان می‌کند. مدیریت پایدار زمین‌ها علاوه بر اینکه شرایط انسانی را در سرزمین‌های خشک بهبود می‌دهد، برگشت‌پذیری اکوسیستم‌ها و جوامع را نیز افزایش می‌دهد.

جهانی برزیل کشف شده است. این مسئله به وضوح نشان می‌دهد که تنوع‌های زیستی در سایر اکوسیستم‌ها در مقابل تنوع زیستی داخل خاک واقعا ناچیز است. لایه‌های مختلف زمین از سطح آن تا اعماق آن، شاهد تغییرات مختلفی نظیر نور، دما، هوا و آب است که این شرایط، زمین را برای حضور جانوران مختلف از قارچ ۲۴۰۰ ساله «آرمیلاریا سولیدیپس» که بزرگترین ارگانسیم زنده جهان است گرفته تا مورچه‌های کوچک و یا حتی باکتری‌ها مهیا می‌کند.

پوست زمین

موجودات زنده درون خاک به جای فوتبال بازی کردن مشغول فعالیت‌های دیگری هستند. آنها بسیار بسیار مشغول هستند. این موجودات در واقع نیروگاه‌های زیستی هستند که آلودگی‌ها، آب و دما را پالایش و آب، مواد مغذی و کربن را ذخیره می‌کنند. به عنوان مثال در دل خاک یک میلیارد و ۵۰۰ هزار تن کربن ارگانیک دفن شده که این میزان بیش از میزان کربن موجود در جو و سایر گیاهان است. این مسئله خاک را به یک بازیگر مهم در تغییرات جوی تبدیل کرده است. بنابراین تنوع زیستی خاک برای حیات انسان بسیار ضروری و حیاتی است زیرا منبع اصلی پرورش غذا، معیشت، چوب، آب و منابع معدنی است. مطالعات جدید ارزش خدماتی را که زمین در اختیار انسان قرار داده سالانه یک تریلیون و ۵۰۰ میلیارد دلار برآورد کرده است. از همه مهمتر این

زوکریبگ»، فیسبوک را اختراع کند، شبکه‌های اجتماعی را اختراع کردند. شبکه جهانی چوب یا «*wood wide web*»، بزرگترین و کهن‌ترین شبکه ارتباطی نامرئی در جهان است که ۹۲ درصد از تمام گیاهان زمین عضو آن هستند. آنها بدون نیاز به ارسال پیامک یا توثیت کردن با استفاده از پیوند همزیستی در ریشه‌ها و قارچ‌های مخصوص با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند. در برخی جنگل‌ها، قارچ‌ها ۹۰ درصد از آب و مواد معدنی مورد نیاز گیاهان را فراهم می‌کنند. آنها در مقابل برای دریافت ترکیبات ارگانیک به گیاهان نیازمند هستند. این همزیستی مسالمت آمیز زیستگاه آنها را به یک ابر سازمان به نام «جامعه‌گرایی خاکی» بدل کرده است.

جامعه‌گرایی خاک

جامعه‌گرایی یکی از رازهای نهفته در دل خاک است چرا که خاک در واقع حکم پوست زمین را دارد و به طور میانگین تنها ۵۰ سانتیمتر ضخامت دارد. اما همین ضخامت اندک نیز در دل خود یک حیات وحش کامل را جای داده است. تنها یک مشت خاک از روی زمین بردارید و حدس بزنید چه تعداد جانور در آن است. بله به تعداد تماشاچیان جام جهانی یعنی یک میلیارد جاندار در یک مشت خاک زندگی می‌کنند که از این میزان تنها اندکی از آنها توسط دانشمندان شناسایی شده‌اند. به عنوان مثال تنها ۷۰ هزار گونه قارچ معادل گنجایش پرظرفیت‌ترین ورزشگاه جام

و کشاورزی این کشور را به زانو درآورده است. همچنین بخش‌های وسیعی از کشورهای آفریقای سیاه از فقر ناشی از فرسایش زمین رنج می‌برند. آبیاری غیراصولی در استرالیا، خاورمیانه و هندوستان زمین‌ها را از نمک اشباع کرده است. در سایر قسمت‌های آسیا نظیر قزاقستان، ازبکستان و شمال چین، کویر سالانه ۳۶۰۰ کیلومتر مربع پیشروی می‌کند. در جنوب شرقی آسیا که پوشیده از جنگل‌های بارانی است مطمئن هستیم که این جنگل‌ها یک شبه به بیابان تبدیل نمی‌شوند اما تمام کشورهای این منطقه به یک نسبت در خطر فرسایش زمین هستند. این منطقه در حالی که دارای تنوع بالایی زیستی است اما در حال از دست دادن سریع آن است و بالاترین میزان فرسایش جنگل‌های بارانی در این منطقه رخ می‌دهد.

تا سال ۲۱۰۰ میلادی خطر نابودی ۷۵ درصد از جنگل‌های این منطقه را تهدید می‌کند و ممکن است این ناحیه به یک «هائیتی» جدید تبدیل شود. شواهدی از آن را می‌توان در خشکسالی سال ۲۰۱۰ میلادی در جنوب چین و جنوب شرقی آسیا مشاهده کرد که منجر شد سطح رودخانه «مکونگ» به پایین‌ترین سطح خود طی ۵۰ سال اخیر برسد و ۲۰ میلیون نفر را با کمبود آب مواجه کند. این مسئله نشان می‌دهد که این منطقه تا چه حد در معرض تغییرات جوی و فرسایش زمین است. اما در صورتی که با خاک درست رفتار کنیم، این منبع بر خلاف نفت یک منبع تجدیدپذیر است.

که خاک پل ارتباط میان توسعه پایدار، حفظ سلامت انسان و خدمات اکوسیستم است. به عبارت ساده‌تر، خاک مهمترین منبع زمینی «تجدید ناپذیر» به حساب می‌آید.

از شنیدن واژه تجدیدناپذیر تعجب نکنید. خاک مانند باران از آسمان نمی‌بارد و در عوض از ترکیبات والد خود یعنی زمین، اقلیم، پدیده‌های طبیعی، موجودات زنده و گذشت زمان ساخته می‌شود. حتما می‌پرسید چقدر زمان لازم است تا خاک تولید شود؟ برای تولید یک سانتیمتر خاک حاصلخیز به طور میانگین ۱۰۰۰ سال زمان لازم اما سرعت نابودی این خاک از سرعت تولید آن بیشتر است.

اتمام خاک پیش از اتمام منابع نفتی

نگاهی به سیر جهانی فرسایش زمین پاسخ این مسئله را به خوبی می‌دهد. به عنوان مثال رشته کوه‌های بلند آمریکای شمالی اکنون به یک صحرای وسیع تبدیل شده‌اند. زمین‌های کشاورزی و مراتع از خاک مرده پوشیده شد و ساکنان آنجا به دنبال وقوع طوفان‌های هشت ساله ناچار به ترک آن منطقه شدند. امروز نیز شاهد وقوع همین طوفان‌ها در چین هستیم که به رودخانه زرد این کشور حمله کرده و یک میلیارد و ۶۰۰ میلیون تن از خاک حاصلخیز آن را نابود کرده است.

در هائیتی نیز فرسایش یک سوم از خاک حاصلخیز، این کشور را دچار فقر و ناآرامی کرده

تبدیل خاک قهوه‌ای به آجر، توبره کردن

سرمایه کشور است

دکتر سید آهنگ کوثر متذکر شد: خشک شدن قنات‌ها باعث شده در مواردی زمین‌های آباد کشت نشده و خاک آن به فروش می‌رسد در حالی که این زمین‌ها خاک قهوه‌ای مرغوب محسوب شده و این که تبدیل به آجر می‌شود به معنای به توبره کردن خاک است.

کوثر افزود: در سال نزدیک به ۲۰ میلیون هکتار از زمین‌های زراعی کشور از حیز انتفاع خارج می‌شود.

این استاد دانشگاه خاطرنشان کرد: با هدایت سیلاب گل آلود می‌توان زمین‌های فرسوده را احیا کرد.

کوثر بیان کرد: حتی با همین روش‌ها می‌شود از بیابان‌ها و شنزارها آب تولید کرد چنانکه در یک پروژه از ۲ هزار هکتار که بر روی آن کار کردیم در باران اخیر هفت میلیون متر مکعب آب گرفتیم که ۷۰ درصد آن را به منابع زیرزمینی و مابقی را به زراعت اختصاص می‌دهیم.

وی ادامه داد: با یک سال هدایت سیلاب از شنزار یک تن در هکتار برداشت جو انجام شده و از این نظر سیلاب بزرگ‌ترین نعمت خدادادی است و می‌توان از این آب گل آلود ماهی گرفت.

این محقق با تاکید بر نقش خرخاکی و کرم خاکی در ایجاد سوراخ‌های طبیعی در خاک، این امر را در احیای زمین‌ها و نفوذپذیری آن بسیار مهم دانست و افزود: با اقدامات آبخوان‌داری در برخی

خدمات اکوسیستم و تنوع زیستی به خودی خود می‌توانند جنگل‌ها و خاک‌های حاصلخیز را از تبدیل شدن به بیابان محافظت کنند اما به شرطی که ما اجازه بدهیم. با مدیریت منابع و نظارت دقیق و مدیریت جامع زمین، بازسازی طبیعی چمنزارها برای نسل‌های آینده تسهیل می‌شود. «پس بگذاریم طبیعت کار خودش را بکند، زیرا زمین به آینده تعلق دارد»

۱۵ آذر ماه روز جهانی خاک

خاک یک منبع محدود و با اهمیت است که با بی‌توجهی و انجام فعالیت‌های انسانی در معرض تخریب جدی قرار دارد.

اهمیت خاک به عنوان یکی از مهم‌ترین اجزاء طبیعت، منجر به این شد تا اتحادیه جهانی علوم خاک (*International Union of Soil Science*) در سال ۲۰۰۳، در راستای توجه به خاک و جلوگیری از تخریب و نابودی آن، روز ۵ دسامبر، را به عنوان روز جهانی خاک نامگذاری کند.

خاکم به سر، زغصه به سر خاک اگر کنم
خاک وطن که رفت، چه خاکی به سر کنم؟
من آن نیم به مرگ طبیعی شوم هلاک
وین کاسه خون به بستر راحت هدر کنم

پروژه‌های انجام شده معادل چند سد تولید آب و زمین‌های زراعی چند برابر شده و زمین حاصلخیز و تولید عسل و بسیاری از موارد دیگر تنها از طریق آبخوان‌داری تحقق‌پذیر است.

تاریخچه اجرای طرح‌های مرتعداری

دکتر بهروز ملک پور

این نوشتار جهت درج در بایگانی دفتر فنی مرتع وانجمن مرتعداری ایران تهیه و تدوین گردید. سازمان اصلاح مراتع و تهیه علوفه در اواخر دهه ۱۳۳۰ با سه اداره کل مرتعداری، اداره کل تهیه علوفه و اداره کل بررسی‌های نباتات مرتعی و علوفه ای تشکیل شد اولین رییس سازمان جواد ایرانفر بود؛ مدیرکل اداره مرتعداری هنگ افرین، مدیرکل نباتات نباتات مرتعی و علوفه ای تقدیری و مدیر کل بررسی‌های نباتات مرتعی و علوفه ای رضوی بود.

باتوجه به آماده بودن بزرگترین مرکز بررسی‌های

مراتع ایران در همدان آسرد دماوند، فرق‌های

احداث شده در بروجن، ایزدخواست شفیق

قوچان، حسین آباد، باجگاه، و دهبید در فارس،

جعفربای در مغان که همه آنها در سالهای ۱۳۳۴ و

۱۳۳۵ انتخاب شده بود و معرف مراتع استپی و نیمه

استپی بودند و با استفاده از دانش و تجربه

کارشناسان متخصص مرتعداری امریکایی شامل

کنت پیرس، گودوین و دستیاران آنان، بستر لازم

برای تهیه طرح‌های مرتعداری توسط نوذر سراج،

فریدون نیکنام و گودرز شیبایی تهیه شد.

لازم به ذکر است که نوذر سراج، فریدون نیکنام و تعداد دیگر برای تعلیم و آموزش طرح‌های مرتعداری به دانشگاه‌های یوتا و ایداهو اعزام شدند و اولین طرح‌های مرتعداری در اوباتوی کردستان،

دیلمات قزوین و مرز رشت، جعفرآباد یا جعفر بای

مغان تهیه و اجرا شد. پرونده این طرح‌ها و آلبوم

آنها در همدان اسرد موجود است. پس از تشکیل

وزارت منابع طبیعی و ادغام تشکیلات سازمان

مراتع در وزارتخانه و ایجاد دفتر فنی مرتع و

آموزش کارشناسان دفتر در دانشگاه‌های غرب

امریکا، اجرای طرح‌های مرتعداری و همراه با برنامه

های احیا و اصلاح مراتع راه افتاد طرح پیش آهنگ

و نمایشی در دشت فیروزکوه با همیاری دامداران

محلی و سنگسری به مساحت ۱۰۰۰ هکتار و طرح

زرنده ساوه با کمک کارشناس آمریکایی بوکر راه

افتاد. بهترین و ارزنده ترین کار آموزشی در طرح

مذکور اعزام کارشناسان مرتع از دفتر فنی مراتع

و استانها به سرپرستی ناصر نعمتی به امریکا جهت

بازدید از طرح‌های مرتعداری و اصلاح مراتع غرب

امریکا بود.

هم زمان تعدادی برای دریافت درجه فوق لیسانس

به اورگان، یوتا، ایداهو و یومینگ کلورادو اعزام

شدند که پس از مراجعت در اجرای طرح‌ها سهم

بسیار داشته اند.

در آن زمان تعداد کادر فنی دفتر فنی مرتع حدود

۵۰ نفر بود، دفتر تمهیداتی برای فوق دیپلم های

آموزشگاه عالی گرگان برای تکمیل تحصیلات به

دانشگاه تبریز و گرگان در نظر گرفت و تعدادی را

جلالی، کمبود نیروی انسانی را چالش مهم منابع طبیعی خواند و گفت: از امسال موضوع توقف بهره برداری از جنگل ها نیز اجرایی می شود و برای عملیاتی کردن این طرح نیازمند نیرو و اعتبار هستیم و اگر برای حفاظت یک میلیون هکتار طرح های جنگلداری نیرو و امکانات وجود نداشته باشد، به طور قطع فاتحه جنگل ها خوانده است. رییس سازمان جنگل ها دریافتی کارکنان منابع طبیعی را در مقایسه با سایر نهادها بسیار پایین دانست و افزود: در این شرایط دشوار بسیاری از کارکنان درخواست انتقال به سایر دستگاه ها را دارند چون می دانند وقتی به آنجا بروند حداقل دریافتی شان دو برابر می شود.

جلالی از وضعیت موجود دریافتی ها به ویژه جنگلبانان که حتی در گرفتن حداقل حقوق خود باید ماه ها صبر کنند ابراز تاسف کرد و ادامه داد: در هر استانی که می رویم از میزان حقوق و نحوه دریافت آن گله دارند. این کارمند با این حقوق پایین وظیفه تشخیص مستثنیات اشخاص با منابع طبیعی را نیز برعهده دارد که ادامه این روند به طور قطع کار را پیچیده خواهد کرد.

سازمان جنگل ها ابزار لازم برای مدیریت

۸۳ درصد مساحت کشور را ندارد.

آقای مهندس کوچپیده، مدیرکل امور اداری سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری گفت: منابع طبیعی برای مدیریت ۸۳ درصد مساحت کشور ابزارهای لازم مدیریتی ندارد.

نیز برای تحصیلات تکمیلی به دانشگاه یوتا اعزام داشت. مرحوم نیکنام که پایان نامه فوق لیسانس خود را در دانشگاه آیداهو با عنوان طرح های مرتعداری در ایران در ۱۳۴۸ نوشت که دربرگیرنده، کلیه طرحهای مرتعداری تهیه شده از سال ۱۳۴۲ تا ۱۳۴۸ بود. ایشان و آقای شیدایی و صد البته آقای سراج و در راس آنها آقایان ایرانفر و هنگ آفرین بودند. سالهای بعد آقایان حسینی عراقی، حمیدی، بهمن باباخانلو، سعید امینی، حسن معین الدین و دهها نفر دیگر راه پیشینیان را به خوبی ادامه دادند. مرحوم حسینی عراقی و افراد بعدی که در دفتر مرتع استخدام شدند نیز زحمات زیادی در این کشیده اند.

دفاع کم سابقه ی مسئولان سازمان جنگلها

از حق جنگلبانان ایران

خداکرم جلالی در مجمع اعضای شورای معاونین و مسوولان تراز اول سازمان امور اداری و استخدامی کشور تصریح کرد: در دنیا، بویژه در اروپا برای هر دو هزار هکتار جنگل یک محافظ جنگل وجود دارد، اما در کشور ما برای حفاظت از ۱۳ هزار هکتار جنگل یک نفر جنگلبان است که آن هم با پایین ترین حقوق و دستمزد کار می کند و منابع طبیعی را یک حقیقت زنده و متعلق به همه نسل های حال و آینده دانست و اظهار داشت: برای حفاظت از این منابع خدادادی و تامین نیروی آن باید فکری اساسی و عاجل کرد.

خواری، دریا خواری، آتش سوزی جنگل ها و مراتع، افزایش قاچاق چوب، ذغال و سایر محصولات جنگل و مرتع عنوان کرد و افزود: بروز این عوامل سر انجام، پدیده گرد و غبار و افزایش وقوع سیلاب و فرسایش خاک و بیابانزایی را به همراه خواهد داشت.

مدیرکل امور اداری سازمان جنگل ها تامین نیروی انسانی مورد نیاز و صدور مجوز جذب جدید برای انجام وظایف حاکمیتی، تصویب و ابلاغ تشکیلات یگان حفاظت استان ها، برقراری فوق العاده سختی شرایط کار برای جنگلبانان، مساعدت و حمایت در راستای توسعه دولت الکترونیکی در سازمان و برقراری فوق العاده ویژه وظایف حاکمیتی را از درخواست های به حق نیروهای منابع طبیعی برشمرد و خواستار اجرایی شدن این نیازها شد.

توجه همایش اسلام و حقوق بشردوستانه به

منابع طبیعی

برخی اندیشمندان و میهمانان دومین همایش بین المللی اسلام و حقوق بشردوستانه که در شهر قم برگزار گردید بر ضرورت حفاظت از منابع طبیعی، آب و محیط زیست در جنگ و صلح تاکید کرده و نسبت به تعرض این منابع در درگیری های مسلحانه انتقاد کردند.

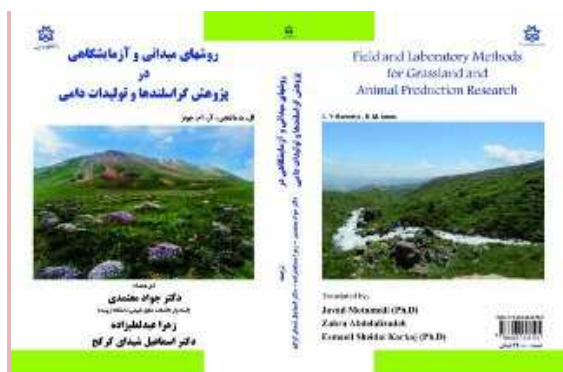
به گزارش مرکز اطلاع رسانی سازمان جنگل ها از ایرنا، این اندیشمندان در همایش اسلام و حقوق بشردوستانه که روز پنجشنبه در سالن همایش های دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم برگزار شد، هر

وی اظهارداشت: از نظر ماهیت اجرایی، سازمان جنگل ها فنی است به نحوی که بیش از ۷۵ درصد ردیف پستی آن پست های تخصصی و کمتر از ۲۵ درصد به پست های پشتیبانی تعلق دارد .
وی گفت: سازمان جنگل ها در برنامه سوم توسعه ۱۸ هزار و ۶۱۵ نفر نیروی رسمی، پیمانی و قرارداد طرحی در سراسر کشور داشته است اما تا پایان برنامه چهارم توسعه حدود پنج هزار نفر که به طور عمده نیروی کارشناس جنگل بودند بازنشسته شدند و این نیروها در سال ۱۳۹۴ به ۱۱ هزار و ۸۵۰ نفر رسید.

مدیرکل امور اداری سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور وضعیت نیروی انسانی در حفاظت از منابع طبیعی را چالش زا خواند و تصریح کرد: از مجموع ۱۴ هزار و ۲۸۲ پست سازمانی مصوب، در حال حاضر تعداد هشت هزار و ۶۹۶ نفر نیروی رسمی و پیمانی در این سازمان شاغل هستند و حدود ۴۰ درصد پست های سازمانی بلا تصدی مانده است.

مدیرکل امور اداری سازمان جنگل ها گفت: تا پایان سال آینده تعداد یک هزار و ۶۱۷ نفر از نیروهای منابع طبیعی در سراسر کشور بازنشسته می شوند و در صورت تامین نشدن نیروی جدید، موجودی نیروی انسانی سازمان جنگل ها به هفت هزار و ۷۹ نفر یعنی معادل ۵۰ درصد پست های سازمانی خواهد رسید .

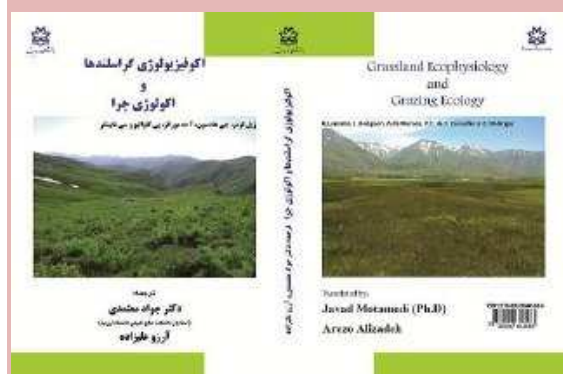
کوچ پییده، پیامدهای کمبود نیروی انسانی در منابع طبیعی را، افزایش پدیده زمین خواری، کوه

کتاب اکوفیزیولوژی گراسلندها و اکولوژی چرا

مترجم: دکتر جواد معتمدی و آرزو علیزاده

این کتاب مجموعه‌ای از مقالات ویرایش و بازنگری شده‌ای است که در همایش بین‌المللی اکوفیزیولوژی گراسلند و اکولوژی چرا در ۲۴-۲۶ آگوست ۱۹۹۹ در *Parana, Curitiba*، در کشور برزیل توسط دانشگاه فدرال *Parana (Curitiba)* و دانشگاه فدرال *Rio Grande do Sul (Porto Alegre)* برگزار شد، در این کتاب سعی شده مبنای و اصول مرتبط با اکوفیزیولوژی و اکولوژی اکوسیستم‌های مرتعی و به ویژه گراسلندها تشریح گردد؛ که نتایج، توصیه‌ها و پیشنهادات آن، قابل تعمیم به سطح وسیعی از مراتع کشور است. از طرف دیگر، منبع درسی مناسبی برای مقاطع مختلف تحصیلی رشته‌های مرتعداری و علوم دامی می‌باشد.

گونه تعارض به محیط زیست و منابع طبیعی را تعرض به حقوق واقعی انسان‌ها و به نوعی فساد در زمین برشمردند و بر این باورند که متاسفانه گروه‌های درگیر گاهی بدون توجه به ابعاد اجتماعی تخریب محیط زیست، دست به اقدام‌های نامناسبی در تخریب زیرساخت‌ها و منابع طبیعی و محیط زیست می‌زنند.

معرفی کتاب

کتاب روش‌های میدانی و آزمایشگاهی در پژوهش گراسلندها و تولیدات دامی

ترجمه دکتر جواد معتمدی، زهرا عبدالعزیززاده و دکتر اسماعیل شیدای کرکج توسط انتشارات دانشگاه ارومیه انتشار یافت.

این کتاب که توسط ۳۴ دانشمند علوم مرتع، دام، خاک، سنجش از دور و مسائل اقتصادی اجتماعی در ۱۶ فصل تالیف شده است، بنحو مطلوبی به تشریح مبنای و اصول مرتبط با اندازه‌گیری پوشش گیاهی و تولیدات دامی اکوسیستم‌های مرتعی و بویژه گراسلندها پرداخته است. از اینرو مرجع مناسبی برای ارزیابی و مدیریت پوشش گیاهی و تولیدات دامی مراتع، توسط کارشناسان ارگانهای اجرایی و تحقیقاتی می‌باشد. از طرف دیگر، منبع درسی مناسبی به منظور تدریس دروس اندازه‌گیری و ارزیابی مرتع، مدل‌سازی اکوسیستم‌های مرتعی، مدیریت دام و حیات وحش و مسائل اقتصادی اجتماعی مراتع می‌باشد.

بسمه تعالی

انجمن علمی مرتعداری ایران با افتخار روز دانشجو را گرامی میدارد و به شهدای گرانقدر این روز ادای احترام می‌نماید. دانشجویان به لحاظ موقعیت اجتماعی نقش موثر و خطیری در اصلاح امور مملکت و آگاه نمودن جامعه داشته و با صداقت و استقلال می‌توانند مشکلات را به مسئولین منتقل نمایند. امید است دانشجویان عزیز در آینده نیز با حساسیت، مسائل مربوط به رشته تحصیلی خود را دنبال کنند و با انتقادات مفید و ایجاد ارتباط سازنده با دست اندرکاران، نقشی موثر در پیشرفت و اعتلا علمی کشور ایفا نمایند.

انجمن مرتعداری ایران

آدرس:

کرج - خیابان دانشکده

پردیس کشاورزی و منابع طبیعی

دانشگاه تهران

ساختمان مدیریت، طبقه سوم

صندوق پستی: ۳۱۵۸۵-۲۲۱۴

تلفن / شماره

۰۲۶-۲۲۱۲۶۲۲۵

پست الکترونیک:

Semiran206@gmail.com

وب سایت:

www.irnmrm.ir